

F. GRAELL I DENIEL

**LECTURES PRELIMINARS
DE FILOSOFIA**

QUADERNS DE FILOSOFIA

5

F. GRAELL I DENIEL

**LECTURES PRELIMINARS
DE FILOSOFIA**

5

QUADERNS DE FILOSOFIA

Barcelona 2020

4ª edició juliol 2020 [1ª edició juny 1999,
2ª edició febrer 2012
3ª edició maig 2018]

ISBN: 84-923682-4-1

© F. Graell i Deniel

www.xtec.cat/~fgraell

E-mail: fgraell@xtec.cat

La web permet de baixar la còpia d'un qualsevol quadern editat.
Podeu fer ús de l'adreça electrònica per a qualsevol correspondència amb
Quaderns de Filosofia.

Es prega de tenir en compte sempre de consultar si hi ha una nova edició (que
inclou canvis de vegades prou rellevants) en la web esmentada.

CONTINGUT

Pròleg a la segona edició, 7.

Pròleg a la tercera edició, 7.

Pròleg a la quarta edició, 8.

Presentació, 9.

I. El pensament, 11.

II. La imaginació, 13.

III. El factor corporal, 15.

IV. Teoria i praxi, 17.

V. La significació del llenguatge, 19.

VI. La plasmació per escrit d'un pensament, 23.

VII. El pensament formal i les idealitzacions, 26.

VIII. Alguns tipus d'intencions, 29.

IX. L'estudi de les intencions, 31.

X. Alguns futurs, 34.

XI. Què són el futur i el passat, 36.

XII. La consciència de poder, 38.

XIII. El temps originari, 41.

XIV. Objectiu i subjectiu, 43.

Pròleg a la segona edició

El pas dels anys han aconsellat una revisió de *Del discurs teòric*, una obra que pretén ensenyar com es fa filosofia, és a dir, a partir de què, tenint en compte què, quines nocions bàsiques s'assumeix i amb quin abast, etc., de tal manera que es mostra sense recança allò que s'hi val i allò que no s'hi val si més no des d'algun punt de vista.

Els canvis de la nova edició han estat d'estil. Hi ha un esforç d'eliminar mots superflus, alguna reiteració, algun esclariment innecessari, l'ús de la primera persona del plural. S'ha cercat sobretot que la lectura no fos tan feixuga: per això també cada nou apartat ha passat a ser un capítol nou.

El lector jutjarà per ell mateix si l'escrit ha millorat amb els retocs. Si molt convé, noves edicions aniran corregint tot allò que pugui semblar convenient de modificar.

Pròleg a la tercera edició

Amb la perspectiva del temps s'aprèn també a reinterpretar els escrits. El quadern s'introduïa en l'ardu terreny d'oferir allò amb què es comptava: explorava què hi havia en cadascuna de les vessants que s'hi esmentava amb el convenciment que tot plegat havia de dur a algun lloc llavors encara ignot. Arribats avui a algun terme, allò que havia de portar-hi es transforma en una primera presentació d'una colla d'aspectes que esdevenen rellevants, però que no volen acabar llur estudi. Han esdevingut un tast del que hauria de ser una revisió d'afers assumits, per tant s'ofereixen, no com una introducció a la filosofia, sinó com una

presentació d'elements cara a una iniciació. En d'altres paraules: pouden en allò que es pot considerar ja descabdellat per tal que el lector se n'assedegui i vulgui prosseguir-ne l'estudi pel fet que encara no es lliuren com a afers dins d'un tot.

Llavors semblarà prou comprensible que hagi calgut eliminar allò que el pas del anys ha fet inútil i inconvenient, més fruit de prevencions que d'objeccions serioses, i que s'hi hagi fet esment d'aportacions que s'han anat adquirint: la manera de poder llegir l'escrit amb d'altres treballs posteriors.

Pròleg a la quarta edició

L'edició corregeix les seccions que estudien la intenció per tal de fer-les acordar del tot amb les últimes aportacions aconseguides en d'altres llocs. S'ha aprofitat per a fer fora els dos annexos i introduir-hi un esment al temps originari i a l'objectivitat. També s'ha reordenat totes les lectures i s'ha llevat allò que era innecessari. Finalment s'ha canviat el títol del quadern, que sembla més apropiat al seu contingut, que és el d'un convit a un cert estil de presentar aquests afers.

PRESENTACIÓ

El treball vol persuadir el lector a franquejar el llindar que introdueix a un cert estil d'exposar un pensament, i per això acota un reguitzell d'afers característics i a tall d'exercicis.

Se circumscriu a presentar una colla de lectures per tal d'anar assumint a poc a poc pressupòsits i actituds: és el que *Lògica, llenguatge i matemàtica* intentà de fer en el seu dia, malgrat que, vist des de molts anys després, el seu esforç s'interpreta com la passa necessària per a superar-la. Car el propòsit de començar «per un estudi, aparentment ingenu, del que es pot determinar en els afers representatius al costat dels usos lingüístics per tal de poder treure una mica l'entrellat del que és lingüístic i del que no ho és, precisament cara als abusos de les escoles analítiques, però també davant d'uns altres abusos, els de la fenomenologia, que creia poder destriar això o allò sense dar-ne la possibilitat», aquell propòsit, s'afegeix ara, partia d'una acceptació massa generosa dels punts de mira de les altres escoles, i per tant podria recaure en malcomprensions d'origen.

En efecte els corrents del segle XX han ensenyat a mantenir rigor en els plantejaments i en les solucions, i alhora han introduït algunes solucions seductores capaces de malencaminar: valgui com a exemple la insistència analítica en el llenguatge o el sobredimensionament fenomenològic del temps. Certament la sortida no semblaria haver de passar mai per una selecció de temes d'escoles diferents, sinó més aviat per un canvi més o menys atrevit en els plantejaments.

El repte es manté per a tots: pel cap baix el quadern, per exemple, ofereix un apunt a propòsit del llenguatge, i del temps, i ho allarga a d'altres elements singulars amb la finalitat que el lector en ponderi l'encert. Després l'escrit dóna importància al cos,

però també a les intencions, no s'està d'introduir quelcom a propòsit del pensament, àdhuc discuteix què és el futur i d'altres, de manera que el lector pot fer-se càrrec en conjunt de l'abast de tot això i de la seva utilitat a l'hora de validar un estil d'estudi, que podria continuar, si fos el cas, en d'altres quaderns de la col·lecció, on s'estudia a més a més en detall les diferents qüestions sols apuntades aquí, en el quadern present.

I

EL PENSAMENT

1. ¿No serà el pensament quelcom efímer i sense rellevància, un miratge que fa creure que s'hi palesa un fenomen molt important? ¿no hi ha potser buit i esvaïment en el fet de pensar?

S'acordarà que els objectes i els esdeveniments naturals es mostren certs i que no hi ha res més on agafar-se que gaudeixi de llur compacticitat.

Assumint-ho s'ha d'admetre també que hi ha testimoni, en l'accepció que aquells objectes i esdeveniments mateixos, en alguna accepció, ignoren que apareixen.

Però el que s'estima a propòsit dels éssers naturals i el cos propi, allò que no se circumscriu a llur gaudi immediat, podrà ser quelcom feble, sense la consistència del natural i corporal: malgrat tot és al cap i a la fi el que s'assumeix com a pensament, de manera que un qualsevol supòsit altre que la realitat directa natural (i corporal) deu ser pensament. Totes les teories sobre el pensament són al capdavant pensaments. Un hom no pot sortir-se'n.

Qualsevol sospita sobre la seva natura no impedeix d'haver d'acceptar que és pensant que un hom ho defensa.

Una presentació d'un estil com l'exosat aquí accepta el pensament pel que és. Una manera de dar-se davant de la natura que tant permet l'esforç d'entendre què té davant, com porta a col·lació afers que no hi són, davant, de manera que l'individu no resta enganxat a un present immediat, ni resta sotmès al que coneix naturalment ara.

No cal perllongar-se en aquesta direcció: sens dubte la raó apareix com una de les seves manifestacions més interessants.

2. Un cotxe s'està movent, hi va havent una comprovació per la qual s'assumeix precisament que s'està movent durant una estona. Hi ha una tal assumpció.

Això valdria per a una qualsevol experiència que sobrepassés un present efectiu: s'afirma que s'ha tingut dolor tot el dia, que la conversa durà bastant, que han anat passant prou homes.

Faci's una passa més: s'admet que es pot pensar en els homes, en el moviment, que els perses foren derrotats pels grecs, etc.

Sembla un fet que, quan es pensa, un hom no es representa constantment això o allò, sinó que també s'encavorca en allò pensat, i que n'hi ha un domini. Seria més aviat estrany que un hom, que sap que passa un conegut, que va venint un cotxe, que té dolor des de fa estona, no dominés tot això.

Cal admetre un cert contingut de pensament, i un cert domini de factors.

Es tracta que un hom és capaç de copsar el moviment d'ara amb el d'abans, els homes que passen i els que han passat, que pot pensar en genèrics i en tota classe d'afers. Per tant de fer avinent que es disposa d'un cert bagatge de pensaments de tota mena, que han estat apresos, que es troben a disposició, que es porten a col·lació, i que deu ser amb tot això que s'enfronta en un present natural i corporal (amb els altres).

I hi hauria motius per a acceptar que hi ha en tot això la intervenció del cos, en l'accepció que un hom pensa en afers presents o absents sense dificultat, a tall d'una sol·licitació fàcilment satisfeta segons algun tipus d'afer passiu.

II LA IMAGINACIÓ

Una de les tasques de la imaginació és la reproducció d'afers representatius en llur absència natural i corporal efectiva.

En aquesta accepció la utilitat dels continguts imaginaris depèn d'allò en què s'està ocupat: car en algunes ocasions algunes imatges esquemàtiques representarien coses i afers palesant amb el seu esquematisme i esvaïment que sols són crosses per al procés ocupacional; és a dir, que estan subsumides en allò que es considera; en d'altres els continguts imaginaris – admetent la diferència – farien les funcions dels continguts efectius, això és, serien de cap a cap útils en tant que no caldria estar *in situ* per a descriure quelcom o per a considerar quelcom d'una qualsevol manera.

És cert que el fet d'imaginar no sembla un fenomen igualment viu i penetrant arreu, i no hi són excloses deformacions i distorsions (a més de poder manipular les imatges dins d'uns certs marges), però tots els canvis possibles no lleven que permet l'ampliació de possibilitats en tant que pot fer les funcions d'allò donat efectivament, que pot deixar pas a la recreació i al fantasieig, i que constitueixi doncs un important suport de l'exercici ocupacional de l'individu.

En efecte la circumstància de poder manipular les imatges i de recrear-ne permetria de lliurar un contingut plàstic, per exemple, a previsions, de tal manera que s'apuntalaria una qualsevol tensió cap a allò que s'ignora o que no s'ha experimentat, cap a una qualsevol nova explicació capaç de ser útil per als fenòmens naturals, mentre que el mateix exercici recreador es palesaria com una font de múltiples variants d'allò que hauria estat conegut.

Sembla així mateix, i respecte del contingut, que les imatges puguin ser més o menys fidedignes; quan es diu doncs que un hom imagina quelcom, es representa un contingut, que serà més fidedigne o menys d'acord amb el supòsit de representar bé o malament les circumstàncies. Pot recordar, per exemple, en quin moment mirà la cara d'un amic, o pot recordar la cara de l'amic: la variant, per més subtil que sigui, sembla simplement del mateix contingut, alhora que són variants representatives, i de les quals sols es permetria fer-ne el llistat.

És clar que no cal les imatges per tal de pensar afers representables que no inclouen greus problemes.

En qualsevol cas la presència reproductiva és de vegades una resultant d'una voluntat de recordar i de representar, de vegades apareix a partir de preveure un futur, de vegades es lliura sense tenir-ne la intenció, i en d'altres es troba en un segon pla i no té res a fer ocupat un hom en allò que pensa.

III

EL FACTOR CORPORAL

L'experiència del cos s'ofereix plural i d'una gran rellevància: sensacions, sentiments, emocions, la resta de passions, i el llarg reguitzell de la seva perspectiva natural, permeten un estudi detallat, que caldria emprendre, i que aquí s'omet perquè es vol porta a col·lació un factor corporal que paradoxalment no es deixa observar tal qual, sinó sols en les actuacions d'un hom.

Les maneres quotidianes de fer això o allò sense sorpreses d'estar-ho fent (un hom va d'un lloc a l'altre, ordena, escriu a màquina, etc.), no esdevenen experiències on es pugui estudiar quelcom que s'arrengleri amb d'altres dades del cos (per exemple, amb les sensacions); però tampoc no hi ha un no-res perquè s'admet un hom no es sorprèn per allò que va fent; això vol dir que la individuació d'aquests elements és de cap a cap vaga; discutible i tot: fet i fet s'esmenta una circumstància suposada, quelcom difícil de discernir, i que es palesa com a domini ocupacional. Precisament pel seu tarannà no hi hauria cap inconvenient a assumir-ho com a quelcom que remet al cos, irreductible a les altres dades del cos.

En particular, per més vaga que sigui la referència, és possible d'ocupar-se'n, de les assumpcions de continuïtat, car la consciència ordinària «va fent» («continua») sense més escarafalls; com a tals no cal que explicitin una intenció malgrat que les intencions les suposarien; se les avaluarà com a afers del cos precisament per aquesta manca d'intenció, i perquè un hom en gaudiria sense haver-s'ho proposat; en d'altres paraules: semblen dades passives al servei més aviat de les ocupacions.

Passant ara a allò per la qual cosa es reconeix un conegut, per exemple, s'admet fàcilment que la circumstància de la immediatesa de fer-ho palesaria així mateix quelcom corporal.

El fet que es pugui pensar en l'espai, en el temps, en l'home, o en allò que es vulgui, s'hauria d'avaluar més aviat també a partir del domini de la tasca que ho va portant a terme, i per tant a partir de quelcom passiu, etc.

Aquests fets semblen suggerir si més no un afer corporal i es mostraria el caràcter mitjancer del cos en el procés ocupacional; seria el mitjà pel qual el procés ocupacional no seria quelcom escarit i quimèric: fóra gràcies a aquest cos suposat que el present podria tenir un passat, que hi hauria continuïtat, que es podria pensar sense representacions, i que podria descabdellar-se molts d'altres comportaments.

IV TEORIA I PRAXI

La comoditat de parlar de teoria no hauria de fer creure que els moments teòrics fossin un apart del procés ocupacional, a no ser que hom decidís discernir les experiències d'una manera artificialosa. Car sens dubte les accions són plurals; a banda de les activitats immediates violentes o sobtades (ensurts, reflexos, compulsions) i dels molts actes que s'esmentarien com a simples reflexions (la mirada a un paisatge, el gaudi de l'estona, el badar) hi ha mil ocupacions, si es vol pràctiques (en alguna accepció del mot), de tota mena: des d'agafar coses fins a vestir-nos, des de caminar a construir quelcom, on fins i tot s'hi podria afegir els diversos diàlegs dels uns amb les altres; però les moltes dedicacions de cada dia es troben entrelaçades indissolublement de tal manera que, al marge dels ensurts, de les compulsions, i d'altres fets d'aquesta mena, seria ben bé difícil de discernir en un procés què és consirós i què no ho és; però fins i tot podria ser motiu de disputa si una acció és pràctica o teòrica.

Seria més aviat discutible on comença l'assumpte teòric i on acaba el pràctic: quan caminant es pensa un afer, ¿es pot diferenciar de cap a cap l'un aspecte i l'altre?, què es fa realment en estudiar fins i tot en el despatx propi? La circumstància que algunes activitats violentes impedeixin de fet la consideració no lleva, sembla, que la gradació d'experiències no tingui tampoc solució de continuïtat; una experiència tindria *més aviat* un to teòric o pràctic, i tot això seria una aproximació, una manera d'entendre'ns; però estudiant un problema un hom és conscient que es grata, camina, el treball més feixuc no impossibilitaria observacions consiroses, quan algú escriu a màquina sovint li vénen imatges, valent sempre que es pot dominar el pas, el tecleig, el manteniment de l'esforç, i *ahora* restar consirós: ho expressa

quan ho explicita, però tot això es dóna «a la seva manera» en el contingut de l'acció. En d'altres paraules: no sols no hi hauria solució de continuïtat entre les accions teòriques i pràctiques, sinó que ni les unes ni les altres haurien de ser «pures».

Àdhuc es podria estimar que tant allò que fóra teòric com allò pràctic serien necessaris per a una certa completesa: allò teòric no podria substituir allò pràctic (o allò immediat).

D'altra banda la completesa del procés es palesaria així mateix (i en una altra accepció) en la planificació de les accions, en la resolució d'un qualsevol problema, etc.

La distinció entre fets teòrics i pràctics és doncs fonamentalment *útil*, però no hi hauria oposicions de moments, sinó moments diferents i és llur entrellaçament que constitueix el procés ocupacional. Certament el que es discuteix és un discurs proferit en un procés *més aviat* teòric en tant que és des d'aquí que un hom es pot adonar del tot indestriable de l'afer ocupacional, mentre continuaria essent cert que no hi hauria teoria pura ni es donaria en un continu només d'accions teòriques, alhora que seria sols a través seu que s'estudiaria això o allò, com sigui el cas que sols així s'explicita la raó.

V

LA SIGNIFICACIÓ DEL LLENGUATGE

La funció primera del llenguatge deu ser satisfer les necessitats expressives i la comunicació.

1. Es pensa amb el llenguatge, en el llenguatge i al marge del llenguatge, amb el ben entès que un hom s'expressa enmig d'una situació, i que el que s'anomena la significació de l'ús de la forma lingüística és allò en què un hom s'ocupa en una tal situació.

2. S'usa llenguatge, quelcom que serviria per a les necessitats expressives i en la comunicació: la llengua entraria en l'acció, formaria *així* part del contingut de l'expressió, sense que fos possible en prou casos l'establiment d'un paral·lelisme entre el llenguatge i allò expressat. Al cap i a la fi es tractaria que l'acció val tot contenint el llenguatge, i que, les coses així estant, la mateixa experiència palesa l'eficàcia expressiva i comunicativa.

Què implica el fet que es domina el llenguatge? Ben segur que en una gran part de casos no s'escull les paraules d'un mostrari que s'inspecciona i que permetria de seleccionar-ne algunes, sinó que més aviat l'acció s'engreixa amb llur presència, les frases surten fetes, l'acció es regala el llenguatge, talment com aquell que s'arrecera en una ombra i s'adona de sobte que el terra és prou còmode; és obvi que es controla poc o molt el mecanisme que dispara el llenguatge (malgrat que de vegades es diu allò que no es vol, un hom s'equivoca de mots, s'exclama, etc.), però es fa talment com la preocupació d'un afer fa arrencar del lloc assegut i fa posar-se a caminar: el mecanisme es troba en la mateixa acció consirosa, en la mateixa acció compromesa (en el diàleg, en la suggerència, en l'ordre); i el nerviosisme o l'abúlia, una crisi

personal o l'encaparrament, confirmen que si més no remet en part a l'equipament corporal.

3. El llenguatge té plurals usos i sempre és prou perillós de generalitzar-ne un esclariment: en la comanda i en les salutacions, en prou jocs i en el cas de narrar o d'explicar històries als altres, hi ha una expressió; el fet de voler explicar coses, per exemple, implicaria una càrrega de propòsits que faria comanda de llenguatge, i sembla que en els usos lingüístics en aquests àmbits s'atén les circumstàncies que rodegen algú, alhora que es reben així mateix comandes expressives dels altres.

Tanmateix la pluralitat dels usos lingüístics esquivava una qualsevol simplificació: pel cap baix el llenguatge seria així mateix un dels elements que entren en la manifestació de passions i d'emocions, element que en allò que té de manifestació tal qual (el to, la modulació, etc.) formaria part de l'expressió de l'estat emocional amb iguals drets que els trets de la cara.

4. «L'home és un ésser bípede»: la generalització expressa quelcom que va més enllà de ser una qüestió lingüística.

Certament no és el lloc escaient per a discutir uns tals processos. Basti afegir, a propòsit dels llenguatges naturals, que un fil conductor útil per a l'exposició d'aquest tema partiria dels mateixos usos lingüístics, pels quals se sap quan s'ha d'usar 'home' i no s'ha d'usar 'gat', afer que remetria vagament a un aprenentatge; però si s'usa 'home' per a aquest o aquell individu natural, això faria estudiar de primer el que tenen en comú dos o més individus, i la resposta seria versemblantment que no hi tenen res. Es tracta que dos individus fan una raó i, perquè els integra així, són homes. Però quan s'usa 'home' sense cap individu, llavors hi hauria sols pensament, i caldria tenir-lo com una deïxa, que deu revelar quelcom passiu.

Els processos genèrics palesarien doncs un domini, i hi pot haver una reiteració. També es pensa així, amb el ben entès que no cal defensar pas que una afirmació genèrica del tipus «els cignes són blancs» rebés algun aval altre que dels cignes que s'han observat, en l'accepció que els genèrics no fan impossibles: en cas de dubte, no hi hauria més remei que deixar els pensaments per tal d'inspeccionar quelcom.

5. L'ús del llenguatge s'ha après en un medi social, i és prou vari; llavors podria originar-se el dubte si el conjunt de la significació d'un ús lingüístic té les arrels en un origen social, o si es tracta més aviat de quelcom del mateix procés ocupacional.

N'hi ha prou aquí amb alguna indicació: perquè si més no sols es podria aprendre un ús lingüístic perquè el procés en tindria les condicions necessàries (per exemple, no es podria aprendre a usar 'home' si no es pogués individuar homes en carn i ossos, a usar un tipus de frases si no hi hagués situació per a fer-ho, etc.).

Ara la interacció dels uns amb els altres comporta que l'individu es trobi ocupat en moltíssims afers que no són el llenguatge, que usa o no segons les conveniències; si més no un hom vol comunicar, quan s'expressa, quelcom de les coses i dels altres, el seu punt de mira no és el llenguatge, sinó que s'expressa pel llenguatge, de manera que l'altre se suposa que ho comprèn; per això la significació d'un ús lingüístic es troba sempre compromesa com a contingut ocupacional en situació.

Certament l'ús lingüístic obliga a respectar la gramàtica (que contindria també les convencions socials en l'ús de la llengua), i les significacions s'hi trobarien condicionades: en allò que té de convencional (bons començaments de frases, ús savi de conjuncions, etc.) l'ús lingüístic se'n veuria poc afectat; en la necessitat de respectar la sintaxi (regiment de verbs, etc.) l'ús lingüístic podria experimentar una dificultat a l'hora de l'expressió, però no sembla que pogués causar greus inconvenients; al cap i a

la fi l'ús d'una llengua per a l'expressió del pensament ha de dur al seu domini.

VI LA PLASMACIÓ PER ESCRIT D'UN PENSAMENT

El procés reflexiu¹, en una primera avaluació, no sembla pas que s'exerceixi amb d'altres mitjans que els que pertoquen als moments consirosos de cada dia: es rumia amb representacions, s'hi explica coses per a un mateix amb usos lingüístics o no, un hom s'encavorca en pensaments. Des d'aquí estant hi va havent una mica de tot, de vegades compromesos amb la mera consideració de coses i de pensaments sense fer ús del llenguatge, de vegades fent-ne ús: això aniria essent l'activitat teòrica, fins i tot al marge de qualsevol punt de partida.

Alhora es podria estimar, des d'un altre punt de vista, que aquest procés se circumscriu a ser una manera d'aplicar-se a uns tals menesters consirosos, que tindria moltes digressions explicatives (totes aquelles que s'originarien de l'estat cultural d'un col·lectiu i d'un individu).

No sembla pas, en conjunt, que la nostra disciplina disposi d'altres recursos que els compromesos quotidianament en les consideracions:

Perquè pensa els afers accentuant, sí, alguns aspectes en tant que hi ha una voluntat investigadora, que les dificultats fan emergir noves cerques, que la meditació va desplegant-se, i hom parla/escriu; ara bé: tot això no és un recurs de la filosofia, sinó un

¹ Sens dubte l'ús del mot 'pensament' (i 'pensar') es deu a una oposició respecte d'altres afers del tall d'una observació, per exemple, i més aviat no hi ha aquí tampoc solució de continuïtat. Ara bé l'ús de 'procés reflexiu' pot fer-se amb significacions específiques d'una història ocupacional: en aquest cas treballa com l'ús del tall de 'l'experiència', 'la vida', 'sempre que...', 'els homes', 'durant l'últim mes hem...', i per això es pot parlar d'un procés reflexiu.

recurs de l'activitat quotidiana quan apareixen els problemes, i la persistència dels processos és proporcional a la dificultat del tema.

Certament la circumstància d'escriure obliga a perllongar encara aquestes consideracions pel fet que aquell mateix exercici demana la seva cura, on hi ha un ús lingüístic que es plasma gràficament, i on la facilitat de l'experiència fa remetre a l'aprenentatge.

Des del punt de vista del qui ho exerceix el fet mateix d'escriure s'integraria en el continu d'un procés en el qual – i deixant sempre al marge l'univers matemàtic, que té un desenvolupament autònom – s'atenen afers varis i afers lingüístics operacionals, amb cura de les lleis lingüístiques i del ben parlar (i de l'escriure). No s'escolliria d'un mostrarí de mots aquells que més convenen en l'ocasió: i quan s'escriu tampoc no es va triant la grafia dels mots, sinó que surt sola, gairebé d'una manera automàtica.

El desencadenament del procés demanaria «quelcom a expressar» i això es buscaria per mitjà de l'ús lingüístic, on la dificultat accentuaria la urgència per a repassar l'afer, i on la repetició faria que bastés de vegades la dèria d'escriure per tal que brollessin les línies. En efecte un treball escrit ha anat força bé quan es conjuguen diversos avatars, quan no sols a través d'un entrelaçament d'afers varis hom s'adona dels diversos aspectes d'un problema, sinó també quan s'hi ha produït la corresponent plasmació operativa que guarda les regles del llenguatge.

Però escriure inclou una activitat lingüística en l'accepció que el procés esdevé simultàniament operatiu, i un hom pensa mentre escriu, certament potser amb més cura de les regles lingüístiques, però al cap i a la fi la intensitat lingüística del fet d'escriure no lleva que no sols es mou la mà amb la ploma sobre el paper, no sols s'atén a les lletres, sinó que cabdalment s'està ocupat en quelcom. Tot això palesa a la seva manera que el mateix fet d'escriure esdevé rellevant, no pas per la producció de lletres

(que també ho és en una altra accepció), sinó per la corresponent informació a través del que es llegeix.

Car el lector d'un escrit es troba pensant el que llegeix, ha après a llegir (conèixer els sons representats) i a comprendre el que llegeix (incorpora la formalitat dels mots en el pensament: es pensa aquí amb mots).

Per tant l'ús d'un llenguatge escrit és paral·lel, deixant detalls, a l'ús del llenguatge oral.

VII

EL PENSAMENT FORMAL I LES IDEALITZACIONS

1. Les expressions genèriques del tipus «el gall té esperons» resten avalades pel fet que els galls que es van observant en tenen, d'esperons. Però allò que s'expressa en un qualsevol nivell pot no remetre als individus naturals: de vegades hi ha hagut un llarg tractament sobre ens impossibles d'inspeccionar. L'espai pur euclidià, per exemple, és uniforme, sense qualitats, indefinit, etc.: certament es tracta d'una resultant, i és obvi que no es pot trobar en la natura un tal espai, però ho seria gairebé en l'accepció que no es troba en la natura «els galls tenen esperons», és a dir, que no s'hi troben els pensaments genèrics, sols que, depenent de temes, es parla dels genèrics a tall d'idealitzacions, no perquè no ho siguin, de resultants genèriques, sinó perquè se'n retoca les respectives expressions: no hi ha línia no pensada així que no tingui amplada, però es defineix la línia com una «llargada sense amplada».

La geometria euclidiana no és sols certament la d'un espai idealitzat, quan s'hi practica de fet un exercici complex on el pensament ideal es combina amb seguiments efectius, i amb espais naturals, tot descabdellant una racionalitat on el pensament deixa pas a inspeccions, i a l'inrevés. Tanmateix no hi ha dubte que, poc o molt, hi ha un pensament ideal que mai no podrà avalar-se (ultra de valer tal qual) per quelcom natural, i pel simple fet que sembla una resultant, alhora que cal admetre que prou dels avenços científics que s'han anat abastant històricament han anat tenint en les idealitzacions un dels seus revulsius més rellevants, cosa que palesaria potser la capacitat de promoure resultants interessants i de recrear-s'hi amb profit.

2. No caldria una aproximació molt distant, amb alguns canvis, per a d'altres treballs, en especial per als que esmercen un llenguatge simbòlic o que expliquen afers a partir de nous enxarxats idealitzadors, malgrat que, és obvi, caldria precisions específiques per a cada cas.

Però afegint una nota als treballs simbòlics o als d'altres pensaments idealitzats, val la pena de fer observar que, en una primera avaluació, sembla que caldria tenir-los com a noves especialitzacions, sens dubte desenvolupades extraordinàriament, del procés de no importa quin saber, especialitzacions que començaren prou aviat en el decurs de la història, sobretot en les branques elementals de la matemàtica.

Cal assumir que el pensament simbòlic matemàtic no remet a representacions, i és eficaç, rigorós i útil, precisament perquè es manté a nivell simbòlic, es generalitza a si mateix, es descabdella en totes direccions, etc. Es podria acceptar que una de les tasques de la nostra disciplina rau a seguir els mateixos processos generalitzadors i l'ús simbòlic corresponent, des dels afers representatius fins a les passes més generals, però això no impedeix que, com a càlcul matemàtic, és pensament simbòlic i té una tal específica racionalitat.

D'altra banda no costa massa de veure que, fins i tot al marge dels manlleus simbòlics de la matemàtica, la mateixa noció d'un moviment uniforme és quelcom que es mou a un nivell ideal en tant que no sembla que s'observi de fet en la natura un canvi perfectament uniforme, i els rellotges en volen gaudir perquè s'ha partit de concepcions ideals com la d'un moviment uniforme. Però fet i fet prou de les nocions físiques semblen moure's en aquest terreny, o si més no s'hi barrejarien.

3. Val la pena de remarcar que s'ha descabdellat de fet enormement els usos de llenguatges simbòlics i les idealitzacions entre d'altres coses, i malgrat que en els detalls caldria distingir els

primers casos i les segones, perquè no es podria pensar altrament la tasca que s'hi duu a terme, o que no es podria explicar altrament els fenòmens naturals. Un tal desenvolupament gegantí del pensament, més que invalidar la circumstància que, en conjunt, la teoria es mou entre afers varis, hauria de fer palesar la increïble tenacitat dels esforços intel·lectuals per a poder pensar allò que altrament seria tal qual impensable, per a poder heure alguna explicació que altrament estaria fora de l'abast: en efecte, serien més aviat testimonis d'una proesa, la d'haver tingut la sort de trobar processos simbòlics i ideals que permeten de fer una brillant activitat simbòlica, per exemple, i comprendre afers naturals des d'idealitzacions.

D'alguna manera tot el pensament simbòlic és un meravellós recurs amb mil complicacions internes (amb l'advertiment que té *les bases* també en els afers representatius), i els estudis amb tocs idealitzadors han estat el que han possibilitat d'ordenar prou esdeveniments naturals, de comprendre'ls, mentre els mateixos estudis serien sens dubte resultants des d'afers representatius, i recreacions d'unes tals resultants.

Basta doncs aquestes quatre prinzellades, com sigui que no és aquí el lloc per a escatir-ho convenientment: però àdhuc les geometries no-euclidianes serien potser un exponent de tot això.

VIII

ALGUNS TIPUS D'INTENCIONS

Les intencions són prou vàries tot i admetre que pertanyen a una mateixa família. D'alguna manera es diversifiquen per allò que s'hi pensa, és a dir, pel que assumeixen.

Les intencions o propòsits del parlant són de tota mena. Si més no la intenció del parlant va descabdellant els seus propòsits mentre parla en uns processos intencionals prou subtils que no hi ha més necessitat de detallar.

Deixant la mateixa intenció d'expressar-se, cal esmentar, per exemple, totes les intencions o els propòsits del parlant d'ordre prou plurals, que poden anar des de les intencions que provoquen que es parli com es fa (per exemple, quan un hom xerrant amb algú li diu que duu una camisa molt bonica, que miri aquell test, que ara sortiran, que aniran demà de viatge; estudia un mineral d'acord amb un lèxic; fa discursos en una assemblea) fins a les que són lingüístiques per l'objecte (la d'estudiar l'etimologia d'un mot).

Quan es té la intenció d'anar a la cuina no sembla que sempre calgui representar-se la cuina o el moviment del cos en el lloc de pas, malgrat que també es pot fer; en aquell cas esmenta la intenció pel seu programa, i en conjunt prou intencions s'expliciten de la mateixa manera; d'altra banda les intencions també gaudeixen d'un tipus d'explicació per l'experiència passada a partir del pensament que assumeixen: seria prou difícil de no admetre que la intenció d'escriure, d'obrir la porta, d'anar a visitar un amic, i fins i tot les intencions del parlant, no haguessin de remetre a l'experiència passada.

És clar que les intencions podrien fer emergir continguts representatius en la mesura que fos possible: però atabalat amb les urgències no sembla que un hom ho practiqui massa en les

intencions que tenen un objecte més o menys fàcil (anar a la cuina, anar a obrir la porta, fer tal o tal altre); potser quan estudia estratègies socials se'n seria més amatent, per exemple, i àdhuc quan s'hagués de planejar el dia (els afers familiars, laborals, amistosos, etc.). Si es pregunta ara per les intencions a mig termini i a llarg termini s'haurà d'admetre, de primer, que semblen prou vagues: ¿hi ha intencions a mig termini o a llarg termini? Versemblantment hi ha una assumpció de factors de continuïtat en jocs de programes per la qual cosa es parlaria d'intencions a mig termini o a llarg termini, i en conjunt unes tals intencions serien comparables amb les intencions del dia (família, treball, amics).

Hi hauria doncs intencions que desencadenarien ja la corresponent conducta, d'altres que preparen allò que es farà després, d'altres que en principi s'organitzen amb aquestes, durant el dia o els dies successius (aquelles per a les quals es fixa algun dia), i les intencions sense dia, aquelles que corresponen al demà.

Les preguntes podrien ser intencionals: d'intencions amb aspectes contextuals dels interlocutors («¿anem al cinema?», quan la intenció no fos la d'anar al cinema).

IX L'ESTUDI DE LA INTENCIÓ

Una qualsevol caracterització del fet intencional esdevé prou difícil en tant que es tracta de quelcom original, no sols irreductible a un qualsevol altre tret, sinó també difícil de comparar amb un altre aspecte no intencional.

Una intenció és quelcom que es dóna en l'ocupació; però, ¿pot admetre's un estudi de la intenció que s'està duent a terme? Lliurar-la tal qual sembla un afer impossible: sols perquè aquell estudi és una modificació objectivitzadora (una de les formes d'objectivar pel fet de ser-ne conscient) es pot dur a terme una tematització així. És clar que l'estudi que ha dut a admetre tot això és una nova modificació, però una tal circumstància sembla inevitable, amb l'afegit que una qualsevol dedicació és el seu propi garant.

Sens dubte l'estudi de la intenció esdevé del tot rellevant: però el tret intencional s'ofereix com un problema en tant que no és sols un factor de continuïtat.

En efecte les intencions contenen també un factor prossecutiu i són arrengrables amb les meres assumpcions de prossecució, les intencions tenen «regust» de continuïtat. I un saber sense més de continuïtat no és pas intencional en allò que fa referència a la prossecució.

D'altra banda les intencions ho són de quelcom, hi ha en general algun pensament que palesa què es vol fer, per què es fa, etc. («anar a la fàbrica». «animar els amics», etc.).

Aquest pensament conté tal qual el que es pot explicitar fent esment de les passes a fer, de l'ordre a seguit. Les circumstàncies, les suggereix el pensament, i seria el pensament el qui establiria una planificació de mitjans i finalitats, en el cas que s'explicités.

Certament el pensament «anar a la cuina» tal qual no explicita res, més aviat pensa una obvietat, un fer sense problemes, el descabdellament del qual palesa què es pensava malgrat no pensar-se explicitant aquell desplegament.

Així mateix s'incorpora aquí tota mena d'afers apresos conductuals que lliuren una certesa a les intencions: un hom vol anar a la cuina i ho sap amb eficàcia comportamental; el pensament motriu «anar a la cuina» permet desencadenar l'anada.

Tanmateix no basta per a haver-hi la intenció: la seqüència explícita racional de mitjans i finalitats, i la certesa de continuar, no s'entotsolen, no es fan opaques, no resten absorbides. No n'hi ha prou a dir que tot això és conscient: no s'està circumscrit per un no-res ni tampoc per cap altra realitat. Tot plegat es delimita *per un estar pendent*, i és en aquesta accepció que hi ha una assumpció en l'obert.

Es diu que les intencions es mantenen en l'obert. No sols pel fet que un hom és conscient de la intenció ni pel pensament que hi conté («ajudar un amic»), àdhuc no sols per tot allò comportamental ja a disposició d'un hom per haver-ho après (sap com fer-ho), o per un factor de continuïtat. Cal, per exemple, que, fins i tot essent-ne conscient de tot plegat, un hom no es mantingui clos en un tal saber-se com a pensament, etc., no pas per a projectar-se, sinó per tal de no entotsolar-se, de no circumsciure's a un ser conscient del pensament amb un factor de continuïtat i els dominis corresponents. La intenció manifesta un estar pendent, no en la direcció del pensament, sinó, com es diu, en l'obert.

Es tracta que la intenció suposa quelcom nou, és a dir, que la mateixa intenció presenta en si mateixa novetat, àdhuc altra vegada nou («ajudar l'amic» s'ofereix tal qual una altra vegada, hi ha una renovació). Les intencions contenen quelcom d'encís, i en les rellevants («la intenció de ser metge») quelcom de pro-vocació. En la intenció un hom surt dels mers pensaments, de la continuïtat, dels afer comportamentals ja dominats.

És possible i tot que aquest trobar-se en l'obert de les intencions permeti comprendre també en part el fet de sentir-se defraudat: el no assoliment de les expectatives fa parlar en conjunt que un tal final no es deu al pensament, al factor de continuïtat, als elements conductuals, a les il·lusions, etc., sinó al tot inclòs en algun projecte intencional. Tanmateix pot ser prou versemblant que la contrarietat resultant no es compregui sense una referència a un obert d'una intenció que ara sembla haver-se esvaït amb la intenció i els projectes.

X ALGUNS FUTURS

Un qualsevol futur inclouria els factors de continuïtat (una discussió diferent portaria a estudiar com s'hi troba un tal factor de continuïtat, com s'indicarà més avall) perquè és intencional (el futur, per exemple, està pendent).

Es podria parlar d'una *mera* consciència de futur (quelcom problemàtic, certament), que inclouria una intenció amb els factors corresponents dels quals es podria de fet disposar, una actitud actual que es dominaria; aquesta mera consciència de futur es trobaria a prop d'una cerca, malgrat que versemblantment no seria ben bé igual en l'accepció si més no que hom cerca des dels afers i en els processos ocupacionals, és a dir, depenen d'allò en què s'està ocupat. La mera consciència de futur exclou un contingut descriptible, la cerca intenta de trobar quelcom.

Però les consciències de futur són prou plurals: la previsió, valgui el cas, en tant que saber d'allò que pot ocórrer o que ha d'ocórrer, ni inclou sols una intenció específica malgrat que s'hi pogués entrellaçar, ni és una mera consciència de futur.

Pel cap baix es preveu les coses, sembla, en funció de l'experiència passada, i hi treballa força la raó (per això hi ha finalitats).

Si des d'un punt de vista de la riquesa plàstica del contingut es podria escatir quina possibilitat és l'afavorida, com a qüestió de fet sembla que es preveu d'acord amb una barreja indiscriminada de consciències de futur, d'intencions, de pensaments, i de les representacions corresponents, d'acord amb la cura o la preocupació que se'n tingui, les ganes d'estudiar-ne els detalls, la conveniència social o la urgència.

D'altra banda l'espera sembla si més no que inclogui una previsió que, al marge de l'estat emotiu, permet en darrera

instància alguna individuació (s'espera un tren, un amic); per contra l'esperança – a més a més de l'ús del mot com a mera espera – sembla incloure una específica passió en la mera consciència de futur, on es parlaria potser d'una confiança que no suggereix el reconeixement d'un objecte previst i que és així inespecífica. L'esperança podria ser una manera característica de sentir un futur en l'obert, per tant una experiència més en l'obert amb tot el que suposa aquest saber del futur.

Així mateix *es planeja* (*planifica*), a través de la raó (hi haurà mitjans i finalitats), la manera de dur a terme intencions: es tracta sens dubte d'un procés amb consciència de futur, que a partir d'unes intencions desplega cerques, de vegades té en compte previsions, i que arriba als mitjans escaients, és a dir, als afers que s'ordenen amb les finalitats des de les primeres intencions (allò que s'esmenta com a mitjans no sembla més que resultants d'ordenar les troballes de cerques respecte de les finalitats). Fins i tot és possible que encara avui es pugui usar el mot 'deliberació' com un mot emparentat amb l'ús de 'planificació', malgrat que aquell mot pugui usar-se en d'altres contextos (en el context de la planificació s'usaria en el sentit que, per a fer-ho, s'ha de deliberar); per exemple, en les circumstàncies en les quals s'ha d'estudiar els pros i els contres d'un afer, la conveniència de fer-ho, o d'altres aspectes, i per tant que el seu ús sigui vari.

Es planificarien doncs a través de la raó les intencions amb les cerques; s'explicitaria mitjans i finalitats; després amb (o sense) la previsió; finalment s'afegiria que els mitjans, la consideració dels quals sembla del tarannà de la previsió (quan no són efectius), no caldria que fossin sempre explícits.

XI

QUÈ SÓN EL FUTUR I EL PASSAT

1. Els futurs van essent intencions, les previsions i les planificacions inclouen els uns i les altres. Tanmateix no són intercanviables intencions i futurs.

El mer futur explicita sens dubte que hi ha un futur. Ocorre que no basta d'apel·lar als factors de continuïtat perquè també en gaudeixen les altres ocupacions intencionals. Es tracta que el saber explícit del futur comporta l'assumpció del factor de continuïtat en l'accepció que resta reflectit en pensament. És a dir, que no sols s'assumeix aquest factor, sinó que també se'l pensa: si totes les intencions inclouen els factors de continuïtat, aquella que se n'ocupa esdevé una consciència de futur. Per això les intencions que no són consciències de futur en contenen els requisits.

És clar que no cal que sigui una *mera* consciència de futur: un qualsevol saber explícit de futur incorpora aquest saber en la raó que l'ocupa.

El saber de futur deriva doncs de les condicions de tenir cos, intenció i pensament.

2. Tanmateix els factors de continuïtat són absents quan un hom es gira cap al passat: més aviat allò que ha ocorregut es troba fàcilment a la disposició pròpia, un símptoma d'un factor corporal.

Certament allò que es porta a col·lació del passat està constituït per imatges que són enteses, i precisament l'ocupació present s'hi troba implicada tal i com un hom està.

També: es recorda des del present; hi torna a aflorar, no directament, el cos perquè cal una ordenació d'allò que ha ocorregut, i la conformitat en l'ordre d'esdeveniments hi remet.

Fet i fet la història personal no sembla res més que la reconstrucció més o menys ordenada de tot això fins al dia d'avui.

Llavors sembla fàcil d'admetre que el passat no és res més que el reflex del que s'ha anat esmentant (una resultant). El passat fóra un pensament (versemblantment raonat) derivat de les condicions de tenir cos i del fet de recordar.

Certament això no exclou que hi hagi hagut cerca, interrogants, o que s'hi repassi tota mena d'intencions: però aquests elements, que s'hi troben, no podrien tal qual caracteritzar-lo.

3. No hi ha simetria entre el passat i el futur: aquest pensa també factors de continuïtat, el primer pensa en els records; el futur és intrínscament intencional i el passat ho pot ser a més a més.

Tant l'un com l'altre poden esmentar-se tal qual o com a consciències segons si s'expliciten com a pensaments o, més enllà d'això, si un hom els sap (se n'adona), sense més; en qualsevol cas variants promogudes per l'ocupació.

4. El futur i el passat poden formar part amb el present de les dimensions temporals²: el fet de recordar no és independent de l'esdeveniment ocupacional, i el futur suposa aquell esdeveniment; certament un hom se sap temporal i hi assumeix el passat i el futur.

² Cf. *El temps i el moviment natural* QF6.

XII

LA CONSCIÈNCIA DE PODER

1. Les intencions i els futurs inclouen un factor de continuïtat. És a dir, hi ha quelcom per la qual cosa un hom sap que continua, s'hi suposa una continuació. Un tal factor de continuïtat sembla subjectiu, i una contribució d'una realitat corporal.

Però les ocupacions admeten així mateix que siguin de poders i de possibilitats: en tant que intencionals, expliciten els factors de continuïtat i descabdellen un pensament específic. És a dir, s'hi palesa que no n'hi prou amb els factors de continuïtat per a caracteritzar una ocupació, per a ocupar-se d'un poder fer quelcom.

En efecte es diferenciaria una intenció, per exemple, i un poder: que es vulgui anar a la cuina (una intenció) no implica sovint adonar-se de poder anar a la cuina.

Certament el saber que hi ha diferents mitjans, passes, etc., palesa una raó (un hom repassant això o allò, s'ocupa de l'un afer o de l'altre mentre que l'ocupació no ignora el que deixa, sinó que l'integra a la seva manera).

Però aquest anar de bracet de la raó (o àdhuc al marge seu en l'accepció que ja es domina) ha de deixar pas al requisit rellevant: la circumstància de pensar-hi un dur-ho a terme.

És clar que això un hom no ho explicita així, sinó que se n'adona sense més, en l'accepció que sap anar a la cuina, que sap nedar, que sap escriure, i d'altres. El poder (i la possibilitat) d'anar a la cuina inclou un saber dur-ho a terme (al marge de la raó que el pot acompanyar), l'explicitació de quelcom comportamental, no en tant que factor de continuïtat, sinó de quelcom comportamental en la direcció d'alguna fita.

I aquest saber de quelcom comportamental és real, però un afer de la subjectivitat, adquirit, passivament ofert.

És a dir: més enllà d'un qualsevol factor de continuïtat hi ha una específica assumpció d'un afer del comportament que, no pel fet d'explicitar una raó, se l'abasta, perquè es tracta d'una disposició per a dur a terme quelcom.

El poder (i la possibilitat) d'anar a la cuina és un pensament: aquest poder no reproduïx tal qual uns exercicis d'activitats, els que siguin, sinó del que apareix com una habilitat pròpia. I certament suposa el factor de continuïtat i tot plegat es lliura com a realitat intencional.

Es torna a trobar quelcom que suposa una disponibilitat que és un regal, que permet que ens n'ocupem sense més – i que alhora també deixa, si es vol, admetre la dependència, la circumstància d'assumir-ho sense saber si algun dia s'acabarà, ni conèixer ben bé les seves regles.

El poder d'anar a la cuina explicita la possessió d'allò que cal, el fet de no haver de pensar en obstacles; i la intenció d'anar-hi més aviat no es preocupa d'això, potser perquè ja ho troba obvi o pel motiu que sigui.

El poder (i la possibilitat) té en compte doncs la disponibilitat pròpia.

Certament s'acostuma a pensar els poders com a realitats-pensaments subjectius en una realitat intencional. I n'hi hauria tants, de poders diversos, com diversos fossin els afers que assenyalen: es pot fer una pregunta, es pot anar a la cuina, es pot descabdellar el propòsit d'un diàleg.

A banda d'això una consciència de mer poder seria la consciència que el pensa així.

Cal concloure amb el següent resum:

Els poders són intencions, i com a tals sempre impliquen un estar pendants, és a dir, suposen el factor en l'obert.

El mer poder és una pensament intencional, sense més, de caràcter subjectiu.

Tanmateix en conjunt es tracta d'una realitat intencional inclusiva de quelcom comportamental, del factor de continuïtat, i del programa (també pensament) de l'esmentat poder.

Un hom es permetria ben bé d'assumir que el poder (i la possibilitat) suposa un pensar-ho així.

S'accentuaria doncs que és un pensament – la consciència, la circumstància que se'l sap.

2. Recordi's que hi ha un poder i una possibilitat en l'accepció de no haver-hi seguretat: quelcom pot ocórrer, allò pot ser veritat, etc., que s'apropen a les consciències de futur («pot ocórrer»), o a les que no s'hi apropen («això pot ser veritat»); i arreu aquests poders i possibilitats serien realitats inclusives que fan dependre una realitat subjectiva de les altres realitats.

Aquests poders i possibilitats tenen molt poc a veure amb els poders com a capacitats.

Hi hauria un punt de contacte entre uns tals poders i possibilitats i els de dalt quan, per exemple, una possibilitat (allò que un pot fer) assumís alhora el caràcter problemàtic del seu contingut.

XIII

EL TEMPS ORIGINARI

Quan s'atén un moviment es fa atenció a un procés en l'accepció que va esdevenint, i que sols s'és capaç d'assumir efectivament un tros de trajecte curt, el d'abans ja mer passat.

Atenent la seva efectivitat no s'atén sols un punt de trajecte, sinó una mica de moviment, la qual cosa vol dir que mentre s'esdevé el moviment també s'esdevé l'ocupació, és a dir, que l'ocupació no és mera actualitat instantània. Ni el moviment d'un cos lliura quelcom efectiu estàtic, ni la seva ocupació és quelcom instantani.

S'hauria d'afegir alguna cosa paral·lela per als canvis, acceptat que un qualsevol moviment és un canvi, però que no tot canvi és un moviment (quelcom que al capdavant remetria a un afer terminològic); es parlaria de canvis en les sensacions oculars quan es gira els ulls, dels canvis de colors, de mida, de gustos, dels canvis en les sensacions cinètiques i musculars (però també del moviment de les cames), de canvis en la sensació de benestar (o de malestar), i un llarg etcètera: versemblantment es podria atendre en una qualsevol circumstància un canvi; per exemple, el del mateix batec cardíac, els dels sentiments i d'altres.

La determinació (efectiva) de canvi seria així mateix de quelcom que ocorre, que s'esdevé (el canvi de l'aspecte físic d'un home que fa temps que no s'ha vist no seria en aquesta accepció un canvi *efectiu*): llavors s'afegiria que el seu esdevenir seria alhora un esdeveniment ocupacional, per tant que la circumstància (efectiva) del canvi fóra alhora la de la determinació (del canvi). Aleshores l'efectivitat del moviment i del canvi palesa per això mateix si més no que la determinació esdevé.

Caldria parlar així mateix de canvi per al pas d'un terme de la relació a l'altre terme, per exemple, o per als passos que va seguint

la inspecció de quelcom, de tal manera que, també aquí, l'ocupació està esdevenint, i té una especificitat en la facticitat (a distingir de l'efectivitat³) del seu esdevenir.

Àdhuc el propi moment d'inspecció d'una cosa pot tenir fluctuacions (no, certament, quan és «automàtic», on hi ha un canvi sobtat d'ocupació). I qualsevol repàs de previsions, de plans, va fluctuant, quan no es tracti d'un canvi ocupacional notori; a més a més el «romandre» en el record, el repassar-lo, fluctuen o canvien, i quelcom semblant valdria per als pensaments.

Tot això sembla palesar, o que hi ha el pas notori d'un canvi, o que l'ocupació va fluctuant, per tant que hi ha canvis discrets; és clar que, el pas que suposa un canvi notori o un petit canvi, se'l pot esmentar també com a esdeveniment, i llavors sembla que hi va havent esdeveniment, ja sigui pel pas notori d'un afer a un altre, ja sigui per passetes fluctuants.

Hi va havent esdeveniment en l'ocupació, sempre d'una manera finita, mentre el ja esdevingut es perd efectivament. Hi ha una facticitat del real que és precisament el temps originari.

³ En expressions pròpies d'un estudi de la realitat (QF50) es diu que l'efectivitat implica el dèbit, la facticitat té en compte com es lliura allò real.

XIV OBJECTIU I SUBJECTIU

Hi ha coneixements objectius i d'altres de subjectius, per exemple, *en aquells que informen més aviat d'afers externs o més aviat d'assumptes interns* (en especial afectes, gustos, desigs); en aquesta accepció els límits entre allò que és objectiu i allò que és subjectiu són borrosos i, en conjunt, un qualsevol criteri sembla aproximatiu: una taula que es veu i que es toca és objectiva davant d'un concret plaer, però des d'una qualsevol dada d'aquell tipus pot passar-se després a una sensació.

Es tendeix també a estimar quelcom com a objectiu en la mesura *que és fàcilment assumit per d'altres homes*; la relació social, si més no, fa que s'abandoni errors, deficiències, males apreciacions. Una tal objectivitat s'oposaria a allò que no gaudeix d'aquestes característiques.

El mot «subjectiu» pot fer també referència a mi, *en tant que jo seria un subjecte – o a tu, que series també un subjecte*, etc., mentre s'entrellucaria que la intersubjectivitat se circumscriuria als àmbits de les respectives subjectivitats, en aqueta accepció del mot. En efecte sembla manifest (deixant el son i d'altres estats d'aquest caire) que, qui va actuant, sóc jo, que persisteixo al llarg dels processos, que tinc un cos, que recordo, de tal manera que un mateix es diu el subjecte de la història pròpia.

Independentment de la base d'un tal saber que persisteix, tot el que hi ha d'informació o experiència en allò ocupat (és a dir, en allò real) no és subjectiu (quan és el cas), sinó que sols hi ha subjectivitat per la realitat subjectiva («és meu»).

D'altra banda *es podria estimar, en alguna accepció, que tot el sabut, experimentat, etc., és objectiu*, en l'accepció que és quelcom real, però que no tot ho seria igualment en unes altres accepcions; alhora aquestes segones accepcions serien sense

importància des del primer punt de mira: la intercomunicabilitat de sabers assumits és importantíssima en tots els àmbits de la socialització, però no introdueix, sembla, nous requisits, mentre que la distinció entre objectiu i subjectiu per algunes dades de la sensibilitat interna es deuria més al seu tarannà (inestables, versàtils, volubles) que a una distinció que les exclogués de l'univers dels afers reals; i la circumstància que els altres no participessin d'uns gustos paral·lels, o desigs, o plaers, fóra un fet que es troba i que val tal qual.

El contingut ocupacional és doncs sempre objectiu en una accepció (i té objectivitat i subjectivitat en d'altres) – i és objectiu o subjectiu d'acord amb les condicions d'apropiació..

2. Comptat i debatut val més considerar-ho tot objectiu i reservar la subjectivitat per a subjecte que sóc jo, que roman i que sóc arreu de les ocupacions.

Però aquest subjecte s'hauria de comprendre com un afer real del cos i gaudiria així de la seva objectivitat.

Aquesta línia de consideracions durien a admetre que la distinció subjectiu-objectiu es secundària i de poca rellevància, com sigui que, si tot és objectiu, no hi hauria aquí cap discussió sobre que ho és o no, mentre que el posseïdor personal remetria al cos.

En efecte allò més singular, tal com es diu en un altre lloc, es troba en els plurals afers reals on un hom no és el seu subjecte, sinó que s'hi troba perquè n'és un apuntament.